

Fauna ictiològica de Catalunya

Catàlech rahonat dels peixos
observats en el litoral y en les aygues dolces catalanes

PER

AGUSTÍ M.ª GIBERT

Cal dirho. L'estat de nostra Ictiologia, una de les parts mes descuidada de la Fauna Catalana, fa ja alguns anys ens hi feu fixar les mirades y'ns mogué á emprendre amb mes bona voluntat que confiança en les nostres escasses forces, l'estudi d'aquesta importantíssima branca de la Zoologia, amb el propòsit de publicar amb temps y paciència'l fruyt cullidor de nostres llargues y penoses investigacions, treball el mes complet possible sobre 'ls peixos de nostra aymada Patria que s'extén avuy desde'l Cap Cervera fins al riu Cenja, y de la costa al Noguera Ribagorzana vers l'interior. Empresa sembrada d'esculls que vé á esvair moltíssimes confusions y arrodoneix passats esforços.

En 1853, en Marian Graells citava 98 especies (*Anales de la Academia de Ciencias de Madrid*); en Ferran Weiler en 1854, ne nombra 90 (*Topografía físico-médica de las Baleares, Palma*); en Francesch Barceló comprén en el seu catàlech aparegut á Madrid en 1868, 247 especies habitantes en les clàssiques costes de les Mallorques y ordenades segons la classificació del Príncep de Canino y Musignano, Carles Bonaparte; en Laureá Pérez Arcas durant el seu pas per nostra Universitat ne colleccioná y catalogá 147; en Antoni Sánchez Comendador afegí á l'anterior Catàlech altres especies que adquirí y estudiá, sumant en conjunt 190 especies y darrerament en Jaume Ferrer y Aledo en el Catàlech dels peixos de l'illa de Menorca publicat en 1906, n' hi enclou, amb les varietats, unes 224.

Nosaltres, descomptant les varietats, que son bastantes, ne citem 322 especies, moltes d'elles noves per Catalunya, altres noves en el

Mediterrà, una de nova per Europa, y poques, molt poques per classificar.

Pera fixar bé y amb seguretat les espècies, hi acompanyem la complexa sinonímia científica de totes elles, car es molt comú veurer espècies repetides amb distinta denominació; y á continuació del nom de gènere y espècie hi posem els diferents noms vulgars tan comarcals com de localitat, referències de gran utilitat en els casos de difícil ó duptosa classificació que fan planer el camí y treuen l'espessa brolla que l'amaga.

No son tan poch, com se diu, els noms vulgars del conjunt de peixos coneguts. Lo que hi ha es que en les transaccions mercantívols, una espècie ó conjunt d' espècies científiques pren denominacions especials, la quantitat moltes vegades fa la denominació comercial; veusen aquí nota, per exemple:

Bastina que compren tots els Selácits.

Llus.

Llenguado (y rémols).

Mollera (y mollera brótola).

Raps.

Gatneu.

Peix blau: sardina, aladroch ó seitó, ampolia ó meleta, latría ó sardina alatxa, alatxes ó sabogues, agulles, surell, surella, barat, cavalla, palomides, verderols, pampols, etc.

Raballa: molls, lluernes, refet, peona, borratxo, xuriguers, jurioles, malarmat, panegal, rata, aranyes, escorpores ó polles, pelayes, pagells, bogaravell, pagres, serrans, xucles, jerrets, boga, galls, etc.

Moixons.

Llússara ó maira.

Pelut (Part del): pelut d'escata, caps sechs ó claus, pixotes vermelles, y 'l peix petit de tota mena.

Aquestes son les denominacions especials ó mercantívols pel peix agafat á la vaca y al bou, sens compendri'l que's torna á llençar á la mar, com son: cavalls marins, titolots, trompeters, gallets de mar, musichs, llampreses, etc.

La classificació que havém adoptat és la del Dr. en E. Moreau que divideix els peixos en tres subclasses, basantla en la disposició de llur aparell branquial: Hiobranquis, Marsipobranquis y Faringobranquis.

Aixís, donchs, els gèneros y especies que componen aquest Catàlech, son:

I. Hiobranquis	Géneros	139	Especies	318
II. Marsipobranquis	»	1	»	3
III. Faringobranquis	»	1	»	1
	<hr/>			
Total	Géneros	141	Especies	322

Entre aquestes especies hi ha l'nostre *Cerna (Epinephelus) Cathalonica*, nova per Europa; diferèntes especies no assenyaldes com habitants en el Mediterrá: *Selache maximus*, Cuv.; *Nerophis lumbriciformis*, Bp.; *Lota moluq*, Bp.; *Motella tricirrata*, Günth.; *Pleuronectes hirtus*, Abildgaard; *Salmo Salar*, Linn., y una munió d'especies encar que del Mediterrá, no citades fins ara en les nostres aygues y que junt amb algunes d'aygua dolca's troben anotades en el cós de nostre treball.

Malgrat nostra perseverancia y esforç no pensem oferir una obra complerta ó del tot acabada. De les mateixes observacions constataades en el curs d'ella pot palesament col·legirse que han romás bastantes coses encara per esbrinar.

Dolçament satisfets de servir á la Ciencia y á la Patria, mancans, per fí, expressar nostra gratitut envers nostre bon amich en Felip Ferrer y Vert de l'Institució Catalana d'Historia Natural y'ls qui amables en aquestes anyades s'han dignat enviarnos desinteressadament noticies, referencies, y exemplars d'especies rares; á tots sense distinció, moltes, moltíssimes mercés.

Tarragona, 1er d'Octubre, de 1910.

Sub-classe dels HIOBRANQUIS.

Divisió I. BRANQUIOCERS ó CERATOBANQUIS.

Secció I. PLAGIOSTOMS.

Ordre I. SELACIENCHS (*Selacha*).

Sub-ordre, SQUALITS (*Squali*).

Tribu dels SQUALITS HIPOPTERIENCHS.

Sub-tribu dels SQUALIENCHS (SQUALII).

(Nom vulgar: Bastina).

Familia dels SCYLLIIDAE.

Genero. SCYLLIUM, Cuv.

Scyllium Canticula, Cuv.

Synonimia: *Squalus catulus*; Linn., Bloch, Riss., Blainville; *Squalus canicula*, Riss., J. Müller et J. Henle, C. Bonaparte, Aug. Dumeril, Barboza de Bocage et G. de Brito Capello, A. Günther, Canestrini; *Galeus stellaris major*, Bellon.

Nom vulgar: Gat, Barcelona, Tarragona; Gat ver, Goles de l'Ebre; Gató, Menorca.

Scyllium catulus, Cuv.

Syn.: *Scyllium stellare*, CBp., Günth., Canestr.; *Squalus stellaris*, Linn., Lacep., Riss., Blainv.; *Scyllium stellaris*, Riss.; *Scyllium catulus*, Müll. et Henl., A. Dumer., Bocage et Capello; *Squalus caniculus*, Bloch; *Canicula saxatilis*, Rond.; *Galeus stellaris minor*, Bell.

Nom vulgar: Gatvayra, Tarragona, Barcelona, Goles de l'Ebre, Menorca.

Genero, PRISTIURUS, Bp.

Pristiurus melanostomus, CBp.

Syn.: *Pristiurus*, Artedi, Bocage et Capello; *Squalus melanostomus*, Blainv.; *Pristiurus melanostomus*, Müll. et Henl., Agass., A. Dumer., Günth., Canestr.; *Squalus Delarochianus*, Blainv.; *Scyllium*, Artedi, Riss.; *Squalus Catulus*, Riss.

Nom vulgar: Muxina, Tarragona.

Especie no citada en cap Catálech de peixos de Catalunya pero molt coneguda de tots els nostres pescaires y sobre tot de la nostra pobrissalla, car el seu baix preu y abundor extraordinaria fan que molts dies á l'hivern siga'l seu plat escullit.

Familia dels ALOPECIDAE.

Genero, ALOPIAS, Rafin.

Alopias vulpes, Bp.

Syn.: *Alopecias vulpes*, Günth.; *Alopias vulpes*, Müll. et Henl., A. Dumer., Bocage et Capello, Canestr.; *Carcharias vulpes*, Riss.; *Squalus vulpes*, Lacep., Riss., Blainv.; *Vulpecula*, Salviani; *Vulpes*, Rond.; *Simia*, Bell.

Nom vulgar: Peix espasa per confondrel amb el *Pristis antiquorum*, Latham y amb el *Xiphias gladius*, Linn. L'únich exemplar que havem vist y del quí servem la cua fou pescat á l'art en 17 de Maig de 1911, y pesave 10 kilograms.

Família dels ODONTASPIDAE.

Genero. ODONTASPIS, Agass.

Odontaspis ferox, Agass.

Syn.: *Triglochis ferox*, Canestr.; *Odontaspis ferox*, Müll. et Henl., A. Dumer., Günth., CBp.

Nom vulgar: Salroig, Barcelona.

Família dels LAMNIDAE.

Genero, LAMNA, Cuv.

Lamna cornubica, Cuv.

Syn.: *Squalus cornubicus*, Blainv., Cuv., Lacep., Riss.; *Lamna cornubica*, Cuv., Agass., Müll. et Henl., A. Dumer., Bocage et Capello, Günth., Canestr., CBp.

Nom vulgar: no'n té. Un sol exemplar n'havem vist pescat á l'art en 25 de Maig de 1911.

Genero, OXYRHINA, Agass.

Oxyrhina Spallanzanii, Bp.

Syn.: *Lamna Spallanzanii*, Günth.; *Oxyrhina Spallanzanii*, Agass., A. Dumer., Canestr.; *Oxyrhina gomphodon*, Müll. et Henl., Bocage et Capello.

Nom vulgar: Solratj, Tarragona. Espècie nova per Catalunya.

Genero, CARCHARODON.

Carcharodon Lamia, Bp.

Syn.: *Carcharodon Rondeleti*, Müll. et Henl., A. Dumer., Günth., Canestr.; *Carcharodon Lamia*, Agass.; *Carcharias lamia*, Riss.; *Squalus Carcharias*, Riss.; *Lamia*, Rond.

Nom vulgar: Ca-marí, Tarragona; Marraco, Barcelona; Salproix, Menorca.

Peixos gurmants aquest y l'anterior que sostenen mortals lluytes amb el peix Emperador (*Pristis antiquorum*, Latham), escometen y atueixen les moles de tunyines y son ensemps objecte d'una preocupació popular, bastant extesa, car llurs peçes dentaries aconduhides en bossetes les pengen al coll dels infantons pera facilitarlos la dentició y gorirlos de la bava en les seves multiples modalitats patològiques.

Genero, SELACHE, Cuv.

Selache maximus, Cuv.

Syn.: *Squalus elephas*, Lesueur; *Selache maximus*, Müll. et

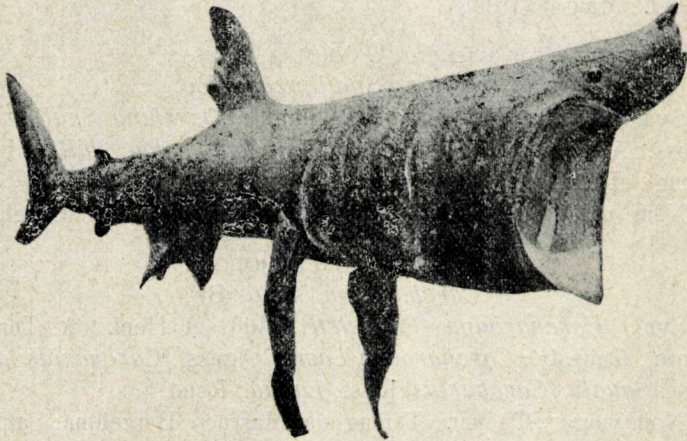
Henl., CBp., A. Dumer., Bocage et Capel., Günth. Canestr.; *Squalus maximus*, Lacep., Linn., Agass.

Nom vulgar: (Pelerin á France). Espécie no citada com habitant en el Mediterrà. En Juny de 1901 se va trobar un d'aquests esqualits en les costes catalanes. (Butlletí de l'Institutió Catalana d'Història Natural, Octubre de 1907) y sabem la presencia de dos mes: l'un agafat á Savary y l'altre á Saint Tropez en les costes de Provença.

Genero, MUSTELUS.

Mustelus vulgaris, Müll. et Henl.

Syn.: *Mustelus plebeius*, CBp., Canestr.; *Mustelus vulgaris*, A. Dumer., Bocage et Capello, Günth.; *Squalus hinnulus*, Blainv.;

Selache maximus, Cuv.

Mustelus stellatus, Riss.; *Squalus mustelus*, Riss.; *Galeus hinnulus*, Bell.

Nom vulgar: Mussola vera, Tarragona; Mussola, Barcelona, Menorca.

Mustelus laevis, Riss.

Syn.: *Mustelus equestris*, CBp., Canestr.; *Mustelus punctulatus*, Müll. et Henl.; *Mustelus laevis*, Müll. et Henl., A. Dumer., Capello, Günth., Riss.; *Squalus laevis*, Blainv.; *Galeus laevis*, Rond.

Nom vulgar: Mussola, Barcelona, Tarragona, Menorca. Espècies menys abundants que la *Pristiurus melanostomus*, CBp. (Muxina). Llur carn, particularment, la de la vera, ingerida, es indigesta, produeix mareig ó una mena de borratxera acompanyada de mal de cap ó de dolor de polços (Cefalalgia suborbitaria).

Família dels GALEIDAE.

Genero, GALEUS, Cuv.

Galeus Canis, Rond.

Syn.: *Carcharias galeus*, Riss.; *Squalus galeus*, Linn., Bloch, Lacep., Riss., Blainv., Cuv.; *Galeus Canis*, Müll. et Henl., A. Dumer., Bocag. et Capel., Günth., CBp., Canestr., Rond.; *Canis galeus*, Salvian.

Nom vulgar: Caçó, Tarragona; Gat, Barcelona; Camari, Menorca.

Família dels ZYGAENIDAE.

Genero, ZYGAENA, Cuv.

Zygaena malleus, Valenc.

Syn.: *Cestracion zygaena*, A. Dumer.; *Sphyrna zygaena*, Rafin., Müll. et Henl., Bocag. et Capel., CBp., Canestr.; *Squalus zygaena*, Lacep., Riss., Linn.; *Zygaena-malleus*, Riss., Agass., Günth.; *LIBELLA*, Bell.

Nom vulgar: Llunada, Guardia civil, Tarragona, Barcelona; Llu-nada, Cornuda, Menorca.

Notes Bibliogràfiques

Publicacions rebudes:

La Feuille des Jeunes naturalistes. — V^e serie, 40e année. — N.º 485 à 487.

Horae Societatis Entomologicae Rossicae. — T. XXXIX, 1910.

Insecta. — Année 1.er — N.º 1 à 5.

Atti della Reale Accademia dei Lincei. — Anno CCCVIII (1911). — N.º 3 à 5.